

Gratulujeme, Spáčilka ti dala osmdesát!

29.6.2018 Reportér str. 128 kultura

Tomáš Poláček

Mirka **Spáčilová**, filmová kritička

Když ji žádám o rozhovor, vyděsí se: „Proboha, o čem? Já jsem jen dělnice novinářiny, žádná celebrita.“ Ano, přikývnu, možná dělnice novinářiny, ale výborná. „A taky mě znáš strašně dlouho, ne? Byla by škoda nepotkat se...“ Přísná filmová kritička **Spáčilová** ještě chvíli protestuje, „nemám kdy, zlato,“ ale hodná Mirka vypíná počítač a míří za mnou na celovečerní posezení.

* Kdy jsme se, Mirko, viděli my dva poprvé?

Určitě ještě na fakultě žurnalistiky, kam jsme já i tvoje máma chodily na zkoušky každá s kočárem, takže před čtyřiceti lety touhle dobou. Když jsem šla na potítka já, tvoje máma mi houpala Terezku, a naopak. Klidně je možný, že jsem tě i přebalovala.

* Věděla jsi koncem sedmdesátých let, jakému oboru se chceš věnovat?

Chtěla jsem se stát reportérkou v novinách.

* A neměla jsi náhodou specializaci na televizi?

Měla, ale to jen proto, že jsme si něco vybrat museli; rádio, tiskové agentury, televizi... Na tu jsem šla nejspíš proto, že byla nejjednodušší.

* Případná práce v televizi tě nelákala?

Za prvé nelákala, a za druhé bych do televize ani nemohla; tam chodili lidi se správným kádrovým profilem... Já byla ráda, že můžu na praxi do Svobodného slova, kde jsem měla na starosti černou kroniku, ale už tehdy jsem občas vyrazila stopem na nějakou reportáž třeba do JZD, což nezní moc atraktivně, ale mně dělalo radost, že se dostanu ven.

* K filmům jsi jako mladá holka nijak zvlášť silný vztah neměla?

Jako většina mých kamarádů – třeba na Wajdovy filmy jsem si v rámci odpoledních představení pro důchodce za čtyři koruny zašla vyloženě ráda. Ale měla jsem i jiné zájmy, psala a hrála jsem tehdy například folkové písničky...

* To vůbec nevím!

Většinu jsem je psala na objednávku pro holky z koleje. Přišla nějaká, co se rozešla s klukem, koupila mi fl ašku a já složila smutnou píseň. Jedna je dokonce dochovaná ve filmu Jen si tak trochu písknout Karla Smyczka, kde ji zpívá parta na mejdanu. Jmenovala se Rohlíky a byl to milostný dialog po první společné noci.

* Jak ses dostala ke psaní o televizi a filmu?

Po škole jsem nastálo nastoupila do Svobodného slova a dostala na starost téma mládež, takže například jeden z mých prvních článků byl o Lince důvěry. Po pár týdnech ale otěhotněla v kulturní sekci Marta Bystrovová, tak mě přesunuli na její místo a já začala psát o televizi.

* O filmech ne?

Zpočátku málo, protože na film jsme měli externistku Evu Zaoralovou, můj vzor. Všechno dobré, co umím, jsem se naučila od Evy.

* Co třeba?

Eva je naprosto nepodjatá, nikdy nepodlehne žádnému nátlaku ani módě. Řeknu nedávný příklad: Když loni vyhrál karlovarský festival český Křižáček, Eva správně řekla, že i kdyby ten film dostal šest Křišťálových glóbulů, tak ji nic nepřesvědčí o tom, že by byl dobrým filmem... Vždycky je svá, používá skvělou češtinu a v názoru na nějaký film jsme se zásadněji rozešly snad jednou v životě; a ani tím si nejsem jistá.

* Eva Zaoralová byla vždycky diplomatická dáma, zatímco ty ses proslavila jako tvrdá kritička. Kdo byl tvým vzorem v příslosti?

V osmdesátých letech jsem moc přísná být nemohla – v Svobodném slově nebylo možné, aby vyšla zdrcující kritika na nějakou normalizační blbost, protože i kdybych ji napsala, text potom dostali na stůl šéfové, schvalovací orgány, a každý ji mohl upravit.

* Co filmy zahraniční?

Některé západní bych asi natřít mohla, čímž jsi mi připomněl, jak jsem byla v osmdesátých letech poprvé ve Varech, kde pouštěli film Kramerová versus Kramer, což bylo děsně exkluzivní promítání, kam jsem se dostala jen díky kamarádství s promítačem, který mě vzal do své kabiny. A když to skončilo, ze sálu vycházel pověstný Jan Kliment, šéf kultury Rudého práva, který měl jedno oko skleněné, ze druhého mu teď tekla slza a skrze zuby utrousil: „Imperialistický kýč...“ My normálnější jsme se spíš snažili pomáhat věcem, které nám připadaly nové, třeba prvním filmům Miloše Záborského, Fera Feniče, Vaška Křístka anebo Vládi Drhy – zpětně vidím, že jsme ty filmy trochu nadcenili.

* Z televizního vysílání jsi měla co chválit?

Tehdy dokonce i pořady typu Televizní klub mladých, Sešlost Ludka Nekudy nebo první pořady Karla Šípa vypadaly jako odvážný průlom. Ty jsme chválili.

* Měla jsi někdy větší průšvih?

Pamatuju si na dva, přičemž první byl omyl – pod fotku Jiřího Štěpničky, který hrál Gottwalda, jsem napsala „Jiřina Štěpničková“. No a pak jsem dělala první rozhovor s Jarkem Nohavicou, který vyšel v oficiálním tisku, a i ten připadal schvalovačům za hranou.

* Ty jsi psala články o hudbě?

Přes ty u nás byl hlavně Vláďa Hanzel, pozdější tajemník Václava Havla, ale já měla ráda písničkáře, a tak jsem se do toho občas pustila taky.

* Co závadného řekl Nohavica?

Podle mě nic extra, jenomže lidi byli v té absurdní době zvyklí číst mezi řádky, a tak mohl být průšvih i z věty typu „mějme se rádi a mluvm pravdu“... No a kromě toho jsem čtyři roky psala taky o divadle – to když otěhotněla pro změnu kolegyně Irena Gerová. U divadla jsem se tehdy naučila hodně, měla jsem tam skvělé učitele – Jirku Strnada, Honzu Koláře... Velcí paříči, kteří ale divadlu výborně rozuměli a strašně moc mě toho naučili.

* Co třeba?

Mně je občas vyčítáno, že odejdu z kina před koncem, a to mám od nich. Mí divadelní kolegové tvrdili, že když profesionál ví, o čem bude příběh, tak zbytek pozná za deset minut. Čili když jdeš na Krysaře do Divadla E. F. Buriana a oni to tam hrajou prvních deset minut blbě, tak je jasné, že můžeš v půlce odejít, protože tohle už se nezlepší.

* Už jsem dokonce slyšel rčení „odejít odněkud na Spáčilku“.

Vtipný! Ve skutečnosti odcházím předčasně jen tehdy, když mám silný důvod, zpravidla přijde zpráva z práce, že se něco stalo, ale hájit se nebudu. Pamatuju si výrok Věry Chytilové, která po chvíli odešla z divadelního představení se slovy: „Už nemám čas ztrácet čas...“

* Je podle tebe nějaký rozdíl v psaní o divadle a o filmu?

Mezi lidmi od filmu je míň snobů než mezi těmi od divadla. Například i filmaři, mající k divadlu blízko, trpí často pocitem, že píšu pro ně, a já přitom celý život vysvětluju, že ne. Oni nejsou adresáty mých článků, těmi je čtenář. Dělán totéž jako kolegové z rubriky Test, kteří testují kvalitu jogurtů, což lidé infikovaní divadlem těžce nesou, protože se považují za umělce.

* Které herce máš nejradši?

Ty chytré, kterých je na světě tak deset.

* V Česku třeba kteří?

Bartoška, Ivan Trojan, Polívka... Asi nejhezčí přátelství vzniklo s Bolkem Polívkou, kterého jsem moc neznala, ale když natočil Kurvahošigutntág, napsala jsem zdrcující kritiku. Pak jsem odjela na festiválek v Rychnově nad Kněžnou a on tam byl jako host. Malé město, jedno kino, u něj hospoda, v té sedí Bolek Polívka, a za chvíli i já.

* Kolik jsi tomu filmu dala procent?

V devadesátých letech jsem procenta nedávala, to je novinka, ale dnes bych dala počítám kolem čtyřiceti. Bolka ta moje kritika mrzela kvůli režisérce Věře Chytilové, já mu řekla, že „mě to mrzí taky, ale ať je to paní Chytilová, nebo pan Novák, musí mi to být jedno“, vyříkávali jsme si to u vína do tří ráno a od té doby jsme přátelé...

* Dnes už filmy pravidelně známkuješ. Nepřidáváš vždycky lidem typu Bolka Polívky pět procent z kamarádství?

Nemůžu. A mí kamarádi vědí, že procenta dávám nerada – oni pak lidi už nemají potřebu číst recenzi. Nedávno mi povídá David Ondříček: „Mě teď po Dukle 61 zastavují lidi na ulici, což je sice fajn, ale oni neblahopřejou, že jsem natočil hezkej film, říkají: Gratulujeme, Spáčilka ti dala osmdesát!“ Což vadí jemu i mně, ale nenaděláš s tím nic.

* Několikrát jsem o tobě slyšel ještě jednu hlášku: „Až se ti jednou před očima promítne celý tvůj život, přijde Mirka **Spáčilová** a dá tomu šedesát procent.“ Znáš?

Jasně, znám. Ale je to blbost, šedesát málokdy. Většinou sotva čtyřicet.

* půjdeš sedět na sedm let! Ve vzpomínání jsme vynechali listopad roku 1989. Vrátime se na chvíli k té době?

Můžeme, protože revoluce se vlastně odehrávala v redakci Svobodného slova na Václaváku – z našeho balkonu mluvili řečníci. Někdy se na to zeptej mojí Terezy, které bylo dvanáct jako tobě a všechno si pamatuje; ona třeba ví, co jí namaloval Láďa Smoljak nebo co tam řekl Rudolf Hrušínský. I když na jednu větu Hrušínského si vzpomínám taky: „Ono se řekne Národní divadlo; to máte železná opona, Hynaisova opona, sametová opona, teď se to všechno otevře, tam mistr Kemr – a dělá brekeke, brekeke...“ Byl to nejintenzivnější týden v mém životě, krása. Když vidím dnešní revoluční nálady některých mladších novinářů, tak nesouhlasím, ale vlastně tomu rozumím.

* Jo. Ocitli jste se přímo na barikádách a drtivá většina národa vám fandila.

Byl to nádherný pocit, když nám tam lidi nosili jídlo; anebo když jsem šla do lékárny na Václaváku, protože jsme už po týdnu stráveném v redakci potřebovali vitaminy, v lékárně byla dlouhá fronta, já špitla na nějakou paní, jestli by mě mohla pustit, že jsem novinářka, a ona řekla nahlas, „Tahle paní je ze Svobodného slova!“ načež se lidi rozestoupili a začali tleskat, což si budu pamatovat navždycky.

* Čtenáři tě dnes znají z Mladé fronty DNES, ale ty jsi brzy po revoluci začínala v Lidovkách. Proč právě tam?

Šla jsem za šéfem Rudou Zemanem, kterému jsem věřila a dodnes ho ctím, ale nebylo to úplně ono. Kulturu vedl kamarád Jirka Rulf, jenže později jsem se dozvěděla, že ostatním řekl cosi jako: „Přijde Mirka, nerušte ji, ta bude hlavně myslet...“ Dva dny jsem tam seděla, nic se nedělo, a já když nepíšu, bývám nervózní. Všichni jako by tam stáli o charakter literárního časopisu, což mě nebavilo, já chtěla dělat rychlou novinářinu, a proto jsem pak využila lana z Mladé fronty.

* Jaký typ článků nenávidíš?

Samozřejmě nekrology, teď s Formanem to bylo strašný. Jeho smrt se dala tušit, ale stejně je to rána, a ty pak navíc musíš volat lidem, kteří mu byli blízko, ptát se na vzpomínky, a to nebývá nic moc hezkýho. I když u Formana byli všichni nezvykle ochotní, a mluvili o něm tak upřímně, že mi to nakonec udělalo radost – ale obecně to bývá nejhorší část mé práce. I když někdy...

* No? Co se usmíváš?

Máme pravidlo, podle něhož tyhle zprávy ověřujeme, i když je třeba vydá agentura. Pokud jsou z jediného zdroje, musíme volat někomu blízkému, a například před pár lety kdosi vypustil fámou, že zemřel Miroslav Donutil. Co uděláš v takovou chvíli?

* Zavoláš na Donutilovo číslo.

Jasně, ale on to nebral, tak jsem volala jeho ženě Zuzaně: „Kde je Mirek?“ A ona: „Proč? Kouká se vedle v pokoji na televizi...“ Díky bohu za tyhle příběhy se šťastným koncem.

* Proč tě odchod šestaosmdesátiletého Miloše Formana tak rozhodil?

Obdivovala jsem ho. On měl úžasný šarm – když byl naposledy ve Varech, všechny mladé studentky zíraly víc na něj než na jakéhokoli herce, protože Forman byl chytřej, vtipnej mužskej, a nikdy si nehrál na umělce, což na něm bylo snad nejkouzelnější...

* Ačkoli tě proslavily přísné recenze, já mám pocit, že osobně moc přísná nejsi. Co bys řekla?

Nejsem. Dokonce myslím, že kdovíjak přísná nejsem ani v recenzích. Když za mnou šéfové přišli, že je třeba nastavit hodnotící procenta, tak jsem logickou úvahou došla k tomu, že trošku lepší průměr znamená šedesát procent, osmdesát je film roku, devadesát film desetiletí, a sto procent, to je film století. Což není zase až tak přísné, ne?

* Nevím. Vyhržovali ti někdy filmaři kvůli článkům?

Dvakrát mě prý chtěli žalovat.

* A kdo, prosím tě?

Deana Jakubisková po filmu Post Coitum tvrdila, že si půjdu sednout na sedm let: „Ty ani nevieš, v aké hluboké si riti!“ Na což jsem jí odpověděla: „Tohle je, Deanko, slabý, protože Troška mi za Andělskou tvář hrozil dokonce osmi lety!“ Což byla pravda. Tvůrci tehdy utopili obrovské peníze a měli pocit, že za jejich ztráty může moje recenze.

* Sledovat povinně takové filmy, to musí být muka...

V mé profesi je ze všeho nejtěžší udržet si až naivistickou naději, že přijdeš do kina, kde tě něco překvapí, ale i takové zázraky se občas dějou. Jednou za pár let. Teď naposledy to byla třeba právě Dukla 61, český televizní zázrak. Nebo si vzpomínám, jak jsem šla před jedenácti lety na film Až na krev, a to těsně poté, co mi vytrhli dvě osmičky. Nadopovala jsem se prášky, film měl trvat asi sto padesát minut, takže jsem se bála, že nepřežiju, ale začalo to a já do tří minut zapomněla, že mě bolí zuby. Kdyby se tehdy známkovalo, dala bych mu pětadevadesátku.

* Zatím nikdy jsi neudělila stovku. Opravdu si ji žádný film nezasloužil?

Kdyby se známkovalo odjakživa, několik filmů by ji atakovalo, dostaly by nejmíň devadesát pět. Forrest Gump, Vykoupení z věznice Shawshank, Až na krev a Americká krása. Té bych dala možná opravdu i stovku, zvlášť dnes, když vidím, jak Kevina Spaceyho trápí feministky... A navíc bych tím ochotně ocenila Stevena Spielberga, který tehdy dostal scénář od neznámého Sama Mendese, přes víkend si ho přečetl a v pondělí řekl: „Točíme, já to zaplatím, nezměníme ani slovo.“

* Pomíjívá, krásná práce Loni ti vyšlo tisíc čtyři článků, což nechápu. Ty myslíš, že to je normální?

Pořád lepší, než kdyby jich vyšlo sto čtyři, to bych si připadala jako kdysi v Lidovkách... Mě prostě baví, když jdu třeba na Padesát odstínů šedi, což je film, kdy ti nic nepustí předem, takže musíš na premiéru, kde chodí hostesky s robertkami a televizní redaktorky se ptají, „Na co se nejmíc těšíte, paní **Spáčilová**?“, na což já, „Až to skončí,“ ale adrenalin je v tom, že potom vyběhnu ze sálu a během půl hodiny vydám první recenzi.

* Všímáš si, že se vůči tobě vymezuje mladá generace filmových kritiků?

Beru to tak, že jestli ti kluci a holky u psaní o filmu vydrží, tak nakonec dojdou do stejného bodu, v jakém jsem já – což je na tomhle životě jediné spravedlivé. Vždyť já si ani nepřipadám jako kritička, jsem prostě dělnice novinářiny. Náplní mé práce rozhodně není zajít na film a potom dva dny přemýšlet, co si o něm myslím. Kdybych pracovala takhle, nejspíš se neuživím.

* Přemýšlíš o tom, jestli a kdy s novinářinou skončíš?

Do regulérní penze můžu odejít teď začátkem léta, taky už tím v práci trochu vydírám, ale nevím. Občas si říkám, jestli to mám zapotřebí, ale na druhou stranu si neumím představit, že bych nepracovala. Naše práce je povrchní, pomíjívá, jak psal už Čapek, ale zažila jsem pár skvělých kolegů, kteří se kolem padesátky na novinářinu vykašlali, začali dělat něco jiného, a dnes už tady nejsou – podobně jako herci, které režiséři přestali obsazovat... Zatím si pořád představuju, že časem přejdu na půlúvazek a ve volném čase napíšu dobrou detektivku – snad to budu umět.

* Nechtěla bys napsat scénář k nějakému filmu?

To bych neuměla. Dovedu sice zacházet s češtinou, ale tvorba scénáře chce obrazové vidění, které nemám. Kdybych scénář psala, tak tam nedostanu takové to, že se Tereza Voříšková zadívá do očí Oldřichu Kaiserovi, nepadne mezi nimi slovo, ale něco důležitého se děje. Takle představivost mi chybí.

* Kdy úplně jasně cítíš, že má tvoje práce smysl?

Kdykoli někdo napíše třeba tohle: „Tak jsem na vás nedal, zašel do kina a utratil zbytečně sto osmdesát korun...“ Já chci skutečně lidem ušetřit peníze za špatné zážitky, varovat je, aby neplatili za záměrný škvár. Škvár je totiž to jediné, co ještě poznám. •

***

Z HERCŮ MÁM RÁDA HLAVNĚ TY CHYTRÉ. NA SVĚTĚ BYCHOM JICH NAPOČÍTALI PŘIBLIŽNĚ DESET. OSMDESÁT PROCENT, TO JE FILM ROKU. STO PROCENT BY BYL FILM STOLETÍ.

Foto autor| / foto Petr Kozlík, Mafra

Foto popis| Děkujeme hotelu Augustine za poskytnutí prostorů k fotografování

Foto popis| Osmdesátá léta. Mirka **Spáčilová** v osmdesátých letech, v redakci deníku Svobodné slovo, kde se ještě častěji než filmům věnovala televizi a divadlu.